

Specialisten in gematigd geweld

MEEKIJKEN MET DE KONINKLIJKE MARECHAUSSEE OP SCHIPHOL

Ruim 45 miljoen mensen vlogen afgelopen jaar van en naar Schiphol. Hun veiligheid is in handen van de Koninklijke Marechaussee. Met een arsenaal van wapens, technologie en kennis voert dit militaire politiekorps de dagelijkse strijd tegen kleine en grote criminelen.

Tekst en foto's **Sander Koenen**

Schiphol Plaza, een doorsnee woensdagochtend in september. Een moeder zoekt haar kind, dat er plotseling tussenuit kneep. Twaalf Britse jongeren haasten zich naar de paspoortcontrole, zichtbaar vermoeid van een vakantie in Nederland. Vier dames maken zich op voor een *last minute* naar Corfu. Zakenmensen, dagjesmensen, heel veel mensen in het winkelcentrum op Schiphol. Ik zie niets ongewoons, zo op het eerste oog. Maar dat is het oog van een leek.

De undercover rechercheurs van de Koninklijke Marechaussee zien Schiphol heel anders. In een ogenschijnlijk toevallige aanvaring tussen twee haastige passagiers zien zij het werk van een zakkenroller. Ze zien een groep Chinezen met daartussen één Koreaan die probeert op te gaan in de massa. En een bolletjesslikker hebben ze al in de smiezen, nog vóórdat hij door de bodyscan wordt ontmaskerd. Allemaal een kwestie van *profiling*, speuren naar normafwijkend gedrag. "Het kan van

alles zijn waar de marechaussee op let", legt woordvoerder Robert van Kapel me uit. "Vorige week speelde een Venezolaans stel zich in de kijker. Een rechercheur van de Koninklijke Marechaussee spotte de twee met drie koffers op Schiphol Plaza. Daar kochten ze een vierde koffer. Normafwijkend gedrag. Want wie koopt er vlak na aankomst een extra koffer?" Hoe precies kan Van Kapel niet vertellen, maar door slim speurwerk ontdekte de rechercheur dat het stel deze woensdag doorvliegt naar Caracas, Venezuela. Een observatieteam is in stelling gebracht. Nu is het afwachten...

Een vijfje

De Koninklijke Marechaussee op Schiphol telt achttienhonderd medewerkers. Van grensbewakers tot zwaar bewapende beveiligers en van undercover rechercheurs tot 'platte petten'. Vooral bij de beruchte balierij 28 is de marechaussee niet te missen. Hier vandaan vertrekken de hoge-risicovluchten van Amerikaanse

maatschappijen en het Israëlische El Al. Als je incheckt, word je permanent in de gaten gehouden door blauwe mannen met een Glock-pistool aan hun been en een MP5-mitraillleur in de hand. Heel preventief allemaal, zolang er sprake is van een 'eentje', de eerste categorie op de veiligheidsschaal van vijf. Bij een 'drietje' is er sprake van een gevaarlijke situatie die om ingrijpen vraagt, een 'vijfje' staat voor de ergste vorm van terreur. "Het is ons werk, en dat van alle marechaussees, om het niet zover te laten komen", zegt Michael Jansen van de gewapende beveiliging.

Hoewel de meeste marechaussees eruitzien als politieagenten of burgers, blijven ze in de eerste plaats militairen. Ze worden opgeleid op de Koning Willem III kazerne in Apeldoorn. In een van de gymzalen geeft Erik (zijn achternaam geeft hij liever niet) instructie aanhouding en zelfverdediging. Volgens hem zijn marechaussees specialisten in het zogenoemd redelijk en gematigd

→

toepassen van geweld (zie kader 'Redelijk geweld'): "Op de juiste momenten je zelfbeheersing bewaren, is een absolute vereiste." Erik leert nieuwe marechaussees letterlijk de kneepjes van het vak. Honderd verschillende arm-, hand- en vingerklemmen waarmee je agressieve verdachten op de grond kunt dwingen. Want naast verbale overredingskracht, zijn handen en voeten de meest gebruikte wapens van de marechaussee. Mocht een situatie echt uit de hand lopen, dan zijn er drie andere wapens voor handen: wapenstok, pepperspray en een Glock 17-pistool. In een ander zaaltje geeft vuurwapeninstructeur Henry Wevers me een demonstratie in de 'hitcom', een hightech simulator voor complete praktijkscenario's. Gisteren waren het opstandige dames van lichte zeden die moesten worden ingerekend. Gevolgd door twee kwaadwillende stropers in een beschermd natuurgebied. Vandaag heeft een vrouw ruzie met een ex op straat. Wevers begint tegen het projectiescherm te praten. Hij maant de verdachte zich om te draaien, maar de man wordt alleen maar agressiever en grijpt een schop uit een tuin. Als hij wil uithalen, krijgt het doek een stomp en een trap. De man geeft zich niet gewonnen en ontmoet dan de wapenstok. Nog steeds is hij niet overmeesterd. Wevers gebruikt zijn pepperspray. Geen effect. De man

FALSIFICATEN

'Als je wilt vliegen vanaf Schiphol, moet je met je paspoort langs de douane', is een veel gehoorde misvatting. Grensbewaking en dus ook de paspoortcontrole is één van de vier taken van de Koninklijke Marechaussee op Schiphol (naast de politiedienst, beveiliging en recherche). Ter ondersteuning van de ruim 550 grensbewakers in de vertrekhallen, is op Schiphol-Centrum het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID) gevestigd. Behalve hightech onderzoeksapparatuur vind je hier ook een bibliotheek vol valse paspoorten uit meer dan tweehonderd landen, valse vliegtickets, treinkaartjes, briefgeld en creditcards. "Als één van onze mensen aan de balie een document niet vertrouwt, stuurt hij het per buizenpost naar ons", zegt Gert Penterman, hoofd Falsificatie op Schiphol. "Dat gebeurt zo'n 100 tot 150 keer per dag. Gemiddeld gaat het in drie gevallen om valse papieren, dus zo'n duizend dossiers per jaar."

haalt uit: bam, één schot in zijn rechterbeen. Hij wil van geen wijken weten. Bam, bam, twee kogels in de borst. Het hele wapenarsenaal van de marechaussee komt in de simulatie voorbij: stem, handen, voeten, wapenstok, pepperspray en vuurwapen. Tussen de eerste stomp en het laatste schot zit zeven seconden...

Papieren gangster

Vijf keer per jaar moeten de marechaussees van Schiphol naar de schietbaan om te trainen met echte munitie, en ik mag een rondje meedoen. Op 5 meter afstand hangt een zwart silhouet aan het plafond. Afgesneden bij de enkels, maar wel met een hoed op en een wapen in zijn rechterhand. Ik richt het Glock-pistool op zijn borst en knijp mijn linker oog dicht. "Schieten doen we met beide ogen open", roept Wevers. "Want er is niets in je leven wat je doet met één oog dicht, behalve knipogen." Benen op schouderbreedte uit elkaar, iets door de knieën, armen gestrekt, adem in. Zorgvuldig haal ik de trekker over. Een doffe dreun. Van deze afstand raak schieten is niet vreselijk moeilijk. Daarom zet instructeur Wevers een tandje bij. Acht schoten bijvoorbeeld, op vier doelen, snel achter elkaar. Afstand: 12 meter. "Gebruik de terugslag van je wapen", zegt hij. "Je weet dat-ie naar rechtsboven wil. Als je van

links naar rechts schiet, gebruik je de beweging van de Glock optimaal. Mikken, vuren, bijtrekken, vuren en zo verder." Acht kogels. Alle acht raak, al zal Al Capone op uiterst rechts niet onder de indruk zijn van het schampschot onder zijn oksel.

Nu nog iets dicht bij de realiteit. Op 15 meter, de maximale oefenafstand voor marechaussees. "Vuur!" De Glock wil niet loskomen... Vier seconden verstrijken tot het eerste schot, gevolgd door twee seconden geknal. Alles mis op één na: de eerste. Zeven kogels rechtsboven de schouder, omdat ik in de haast om te schieten de terugslag van het wapen niet heb gecorrigeerd. In een échte, levensbedreigende situatie zou je dat duur komen te staan.

Sterk spul, hè

Buiten demonstreert Wevers een wapen dat géén blijvende schade aanricht: pepperspray. Eerst biedt hij nog een Fisherman's Friend aan. "Je kent ze toch wel, deze snoepjes? Sterk spul, hè?" Hij zegt dat ik mijn vinger eerst eens over het snoepje moet wrijven en daarna in mijn ooghoek. Het prikt. Wevers draait het zakje om en wijst op een van de ingrediënten: capsicumextract. "Capsicum is ook het werkzame bestanddeel van pepperspray. De dosis is zo afgemeten, dat het gros van de mensen er even behoorlijk last van heeft." 

► "Vuurwapen!" De procedures van een arrestatie zijn zo opgebouwd dat een verdachte haast geen kans krijgt om zich te verzetten. Als iemand zijn auto stilzet, is de kans dat hij zonder excessief geweld wordt ingerekend 95 procent.

► In de simulator trainen marechaussees met verschillende scenario's. Henry Wevers heeft deze jagers al een paar keer gewaarschuwd. De man rechts legt zijn wapen neer, de jager links richt om te schieten. Reden genoeg voor een marechaussee om zijn vuurwapen te gebruiken.

► Met verschillende technieken worden ID-kaarten en paspoorten gecontroleerd op echtheid. Deze microscoop brengt een slechte vervalsing aan het licht. Ook worden uv-, infrarood- en andere technieken gebruikt. Toch beslist uiteindelijk de mens achter de apparatuur of iets echt is of nep.

REDELIJK GEWELD

Wat is het 'redelijk en gematigd toepassen van geweld'? Dat staat beschreven in de ambtsinstructie voor marechaussees, een boekje met alle regels voor wat je op welk moment mag doen. Elke marechaussee moet de regels kunnen dromen. Als iemand met een mes dreigend op je af komt, mag je bijvoorbeeld pepperspray gebruiken. Zwaait iemand met z'n vuisten, dan kun je het met je handen af. Of, als het een beer van een vent is, met de wapenstok. Heeft iemand een vuurwapen doorgeladen in zijn hand en volgt hij je instructies niet op, dan is een schot in het been gerechtvaardigd. Een aanhoudingschot, in vaktaal. De zwaarste categorie geweld is noodweer, een schot in de borst bijvoorbeeld. Maar dit is alleen toegestaan in levensbedreigende situaties.





CHAIN OF CUSTODY

504.000 euro of 500.000 euro. Wie ziet het verschil? De verleiding om van een grote vondst een paar biljetjes achterover te drukken, is natuurlijk groot. Maar dat is onmogelijk bij de marechaussee. Als er sprake is van zo'n vondst, zijn er altijd meerdere mensen aanwezig als het geld wordt geteld en opgeborgen. Bovendien is er een *chain of custody*: met RFID-chips en barcodes is altijd te herleiden waar bewijsmateriaal is geweest en wie er mee in de weer is geweest.



Elke marechaussee krijgt tijdens zijn opleiding de kans om het effect van pepperspray zelf te ervaren. Sommige mensen doen het niet. Anderen willen weten wat er gebeurt als ze per ongeluk door een collega worden "gepepperd", bijvoorbeeld omdat de wind verkeerd staat. Nu ben ik het proefkonijn. Ik ga tegen de muur staan, knijp mijn ogen dicht en druk onwillekeurig ook mijn lippen stijf op elkaar. De straal glijdt van rechts naar links, precies over mijn ogen. Als ik weer probeer te kijken, slaan ze dicht. Hoe hard ik het ook probeer, ik krijg ze niet meer open. Het begint te prikken, steeds

loos verlopen – woensdagochtend in september. Achter zijn balie controleert Erwin Rasterhoff de paspoorten van honderden reizigers. Hij maakt samen met 550 collega's deel uit van de grootste brigade van de marechaussee op Schiphol: de grensbewaking. Niet alleen de persoon aan zijn balie is onderwerp van onderzoek, maar ook de mensen verderop in de rij. Opnieuw profiling. "Ik doe dit werk nu acht jaar", vertelt Rasterhoff. "Elke dag kun je er wel iemand uit plukken die nader onderzoek verdient." Dat kan bijvoorbeeld zijn omdat de reiziger nog een boete open heeft staan of

Venezuela aansluit in de rij. Het onderzoek van de afgelopen week heeft voldoende vragen opgeleverd die het tweetal moet beantwoorden voordat ze het land mogen verlaten. Ze worden aangehouden door de politiedienst met in hun bezit vier koffers. Die worden in beslag genomen en doorgestuurd naar Schiphol-Centrum, waar het hoofdkwartier van de marechaussee is gevestigd.

Forensisch specialist Natasja van Straten buigt zich in het lab over de bagage. Als de twee iets te verbergen hebben, moet zij het kunnen vinden. Ze opent de eerste koffer. Voorzichtig haalt ze een tandenborstel en scheermes uit één van de vakken. "Hier zouden we DNA-onderzoek op los kunnen laten, mocht dat nodig zijn." Andere vondsten, zoals een boek, lenen zich voor dactyloscopisch onderzoek: vingerafdrukken. Van Straten hoeft niet lang te zoeken. Uit een kledingstuk komt een stapeltje 50 eurobiljetten tevoorschijn. Daarna nog één en nog één. Bundels van honderd briefjes komen uit sokken, shirts en broeken, totdat alle tafels in het lab vol liggen met bewijsmateriaal: 504.000 euro in totaal. "Waarschijnlijk gaat het om witwassen van drugsgeld", zegt woordvoerder Van Kapel later. "Deze twee dachten Schiphol te kunnen passeren met een half miljoen euro op zak. Maar ze kochten een koffer en speelden zich daarmee in de kijker van de marechaussee."

1 Voor de passagiers soms een tijdrovende frustratie, voor marechaussees de *first line of defence*: de paspoortcontrole. Jaarlijks worden hier duizenden mensen uit de menigte gevist die iets op hun kerfstok hebben, van valse paspoorten tot openstaande boetes.

2 Forensisch specialist Natasja van Straten vist het ene na het andere stapeltje bankbiljetten uit de koffers van een Venezolaans stel. Met handschoenen en een mondkapje voorkomt ze dat het bewijsmateriaal besmet raakt met haar eigen DNA.

3 De werkzame stof in pepperspray is capsiextract. Het laat al je bloedvaten opzwellen, waardoor je oogleden niet meer omhoog kunnen. Zo raak je je zicht kwijt en wordt de kans dat je iemand schade toebrengt kleiner.

4 'Gepepperd' worden doe je niet voor de lol. Marechaussees ondergaan het om voorbereid te zijn. Mochten ze per ongeluk door een collega worden gesprayd, dan weten ze precies wat er gebeurt: het brandt een half uurtje flink en daarna trekt het weer weg.

Bundels 50 eurobiljetten komen uit sokken, shirts en broeken

erger. Genadeloos. Langzaam zak ik op mijn hurken, ik ben uitgeschakeld. Wevers pakt mijn hand, zet hem aan zijn riem en begeleidt me naar een ogendouche. Het brandt als een gek. Ik slik en hap naar lucht; de peper heeft nu ook mijn luchtwegen bereikt. Als de pijn na een half uurtje wegtrekt en mijn zicht terugkeert, vertelt de vuurwapeninstructeur dat een kwart van de mensen immuun is voor pepperspray: "Ze voelen het wel, maar kunnen gewoon blijven kijken en dus vechten. Waar die resistentie precies vandaan komt, is niet bekend. Maar vanaf je jeugd erg gekruid eten schijnt te helpen."

De vangst: 504.000 euro

Terug op Schiphol. De Glocks en busjes pepperspray blijven in de riem op deze – tot nu toe geweld-

omdat er sprake is van een gefalsificeerd reisdocument. Een grensbewaker heeft aan de balie een paar seconden om onderzoek te doen. Als hij het document niet 100 procent vertrouwt, stuurt hij het door naar de afdeling Falsificaten. Daar beschikt de marechaussee over stereomicroscopen, infrarood- en uv-apparatuur en een optische hogeresolutiescanner die zelfs de kleinste vervalsingen aan het licht brengt. In de vertrekhal wijzen twee marechaussees van de politiedienst de weg aan een verdwaalde toerist. Twee anderen surveilleren. Ze zijn goed te herkennen aan het blauwe uniform en de wapengordel met stok, pepperspray en Glock. Dat geldt niet voor het observatieteam bij de incheckbalie van de vlucht naar Caracas. De stille dienders blijven ongezien, terwijl het stel uit

